

شیعه‌شناسی - ۵

مهدی کمپانی زارع

کریم آل محمد (ص)

سیری در زندگی، سیره و سخنان
امام حسن مجتبی علیه السلام

نگارخانه
نشر نگاه معاصر

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۱	بخش اول: زندگانی امام حسن مجتبی (ع).....
۱۳	مولودی مبارک در خاندان رسالت.....
۱۶	در آغوش پیامبر (ص).....
۲۸	در محضر مادر.....
۳۱	امام حسن (ع) در عصر خلفا.....
۴۵	در کنار امیرالمؤمنین (ع).....
۶۰	خلافت کوتاه.....
۷۴	صلح و علل و مصالح آن.....
۸۶	مفاد صلحنامه.....
۸۹	روشنگری‌های پس از صلح.....
۹۶	بازگشت به مدینه.....
۱۰۲	مناظره‌ای شگفت در شام.....
۱۰۷	شهادت امام.....
۱۱۵	بخش دوم: سیری در اخلاق و کرامات امام حسن (ع).....
۱۳۷	بخش سوم: سیری در سخنان امام حسن (ع).....

بخش چهارم: ضmann	۱۵۳
ضمیمه اول: افسانه‌ی کثرت زنان امام	۱۵۵
ضمیمه دوم: امام حسن (ع) در شعر پارسی گویان	۱۶۹
□ کتابنامه	۱۷۹
□ نمایه‌ی اعلام	۱۸۹

پیشگفتار

نور چشمِ مصطفای مرتضی شمع جمعِ انبیا و اولیا
جمع کرده حُسنِ خُلق و حُسنِ ظن جُمله‌ی افعال تا نامش حَسَن

دیباچه‌ها همواره باری بزرگ بر دوش دارند و بایستی همه آنچه را که بیرون و درون مکتوبی است، به لفظی اندک و معنایی بسیار بیان کنند تا خواننده بداند که با چه چیزی روبروست و از کجا آغاز کرده و به کجا می‌رود. این بار بزرگ وقتی افزون می‌شود که نویسنده نتوانسته باشد به علل مختلف از جمله رعایت ضوابط تحقیق، در متن کتابی که موضوعش معشوق و محبوبی است، عاشقی کرده باشد و ناگزیر به عاقلی شده باشد. اینجا است که دیباچه بوی بهانه‌های عاشقانه می‌دهد و مانند نَفَسِ عاشقان بُریده بُریده، نوای عاشقی را دم می‌گیرد و از هر چیزی که می‌گوید، تنها شور و شر عاشقی فهمیده می‌شود. گویی عاشق می‌خواهد بگوید بس است عاقلی و بگذارید که اندکی عشق را فریاد بزنم. در اینجا عاشق دیگر از ملامت هیچ ملامتگری نمی‌ترسد و نمی‌پرهیزد. بی‌هیچ اطالهی کلامی باید بگویم که این کتاب نیز به این حال مبتلاست. در سراسر آن کوشیده شده که بر اساس منابع مختلف و متنوع تصویری از مجمع حُسن و آیه‌ی نیکویی، امام حسن مجتبی علیه‌السلام ارائه شود و اگر سخنی جز از منابع ذکر می‌شود، تحلیلی باشد ناظر به منابع. اما دل هوس آن دارد که پس از آن تحقیقات عاقلانه، عاشقی پیشه کند و در این موضع تنگ و دشوار، نوای عاشقی ساز کند و این سطور بهانه‌ای باشد برای ستاندن نگاهی از محبوب و گرفتن سر زلف یار که همان حبل‌المتین هدایت است. و چه نیک گفته است شاعرِ افسونگر شیراز، حافظ:

جهانیان همه گر متع من کنند از عشق من آن کنم که خداوندگار فرماید
 طمع ز فیض کرامت مبر که خلق کریم گنه ببخشد و بر عاشقان ببخشد
 مقیم حلقه‌ی ذکر است دل بدان آید که حلقه‌ای ز سر زلف یار بگشاید
 اما واقع این است که عاشق هر چند می‌پندارد که حرف‌های بسیاری با معشوق
 دارد، اما از اشتیاق دست و پای خود را گم می‌کند و زبانش بریده می‌گردد و تنها خیره
 به یار می‌نگرد و به زبان حال به او می‌گوید:
 در صورت و معنی که تو داری چه توان گفت

حُسن تو ز تحسین تو بست است زبان را
 البته از آنجا که با کریمان کارها دشوار نیست و امام حسن علیه‌السلام کریم
 خاندان نبوت و رسالت است و این صفت در او تجلی شگفتی دارد، می‌دانیم که او
 بی‌گفت‌وگو و درخواست، کرامت خود را روا خواهد کرد و با سائلان سخاوتمندانه
 مواجه می‌گردد. نام این کتاب نیز از همین صفت بارز امام برگرفته شده است. او به
 معنای وسیع کلمه، کریم است. در بحث از اخلاق و کرامات حضرت به نمونه‌هایی از
 این بخشندگی‌ها اشاره کرده‌ام، اما به راستی که کریم بودن حضرت، معنایی عمیق‌تر
 دارد که آن را جز با این ابیات مولانا نمی‌توانم توصیف کنم:

پس کریم آن است کاو خود را دهد آب حیوانی که مانند تا آبد
 «بأقیات الصّالحات» آمد کریم رسته از صد آفت و أخطار و بیم

و مطالعه‌ی زندگی حضرت و سیره و سخنان ایشان می‌تواند تفسیری بر این معنا باشد.
 در این کتاب همان شیوه‌ای را پیش گرفته‌ام که پیش از این در کتاب ترازوی آحدخو
 درباره‌ی زندگانی امام علی علیه‌السلام بیان کرده و مورد استفاده قرار داده بودم. در این
 کتاب علاوه بر سیری در زندگی، سیره و سخنان امام حسن علیه‌السلام، به شعر
 پارسی‌گویان درباره‌ی ایشان نیز پرداخته‌ام و نیز در فصلی مجزا افسانه‌ای را که پیرامون
 همسران حضرت گفته می‌شود، مورد بررسی و نقد قرار داده‌ام.

خداوند را به جهت این توفیق سپاسگزارم و می‌دانم که از عهده‌ی شکرش
 بر نمی‌آیم و نیک می‌دانم که همه خیرها و خوبی‌ها از خداوند است و سخت به این
 ابیات سعدی باور دارم:

چو آید به کوشیدنت خیر، پیش به توفیق حق دان نه از سعی خویش
 تو قائم به خود نیستی یک قدم ز غیبت مدد می‌رسد دم به دم

در نگارش این اثر از یاری‌ها و دلگرمی‌های دو طبیب فرشته‌سیرت، سرکار خانم
 دکتر اسلامی‌زاده و جناب آقای دکتر موحدان برخوردار بودم که از خداوند برای ایشان
 درخواست بهترین پاداش‌ها را دارم و امیدوارم که همواره در طریق خیر و نیکی قدم
 بردارند. جالب اینکه بی‌هیچ تکلفی این کتاب در روز تولد امام حسین (ع) به پایان
 رسید و این برای نگارنده‌ی این سطور پیامی برای آغازی دیگری دارد که از خداوند
 ولی‌التوفیق آن توفیق را نیز خواستارم.

مهدی کمپانی زارع

اول خرداد ۱۳۹۴

مطابق با سوم شعبان ۱۴۳۶ ق

شیراز